

ИНФОРМАЦИЯ ЗА:	
Наименование на заболяването	
	МЕЖДУКАМЕРЕН СЕПТАЛЕН ДЕФЕКТ (С АОРТНА ИНСУФИЦИЕНИЯ)
Определение на заболяването	<p>Междукамерен дефект (МКД) с аортна инсуфициенция (АИ) е една от най-неблагоприятните еволютивни форми на МКД. МКД е малформация с ляво-десен шънт, при която е налице комуникация между двете камери, т.е. наличие на отвор в междукамерната преграда (септум). При пациентите с МКД с аортна инсуфициенция дефекта в камерната преграда е разположен високо, непосредствено под аортната клапа, което създава условия за пролабиране на аортно платно и като последица от това развитие на различна по степен и прогресираща аортна инсуфициенция с увреждане на аортното платно.</p> <p>Клиничната изява на аортна инсуфициенция при пациент с МКД е появата на диастолен шум на основата в ляво, увеличена пулсова амплитуда при измерване на артериалното налягане и целеритет на пулса. Диагнозата се базира на клиничната картина и на ехокардиографско изследване, с което се прецизират анатомичните детайли, разположението и големината на дефекта, оценява се степента на засягане на платното на аортната клапа. Интракардиалното изследване с директно измерване на наляганията в сърдечните кухини и оценка на величина на ляво-десен, както и степента на аортна регургитация е показано при деца с данни за МКД с пролапс на аортно платно.</p> <p>Лечението на МКД с АИ е оперативно-извършва се затваряне на септалния дефект и пластика на аортното платно. При забавена оперативна корекция, увреждането и дегенеративните промени на аортното платно напредват и може да се наложи аортно клапно протезиране.</p> <p>Пациентите с МКД и АИ подлежат на проследяване през целия живот и профилактика на инфекциозен ендокардит.</p>
Четирицифрен код на заболяването по МКБ-10 (ако такъв е наличен)	
ICD-10 code :Q 21.0	
Код на заболяването по Orpha code	
Orpha code: 99094	
Епидемиологични данни за заболяването в Република България	

Няма точни данни за честотата на заболяването в България.

В т.ч. научни публикации от последните пет години и приложена библиографска справка

Епидемиологични данни за заболяването в Европейския съюз

В регистъра EUROCAT е отчетена честотата на МКД от 34.95/10 000. Очакваната честота на МКД с АИ е 0.17/1000.

В т.ч. научни публикации от последните пет години и приложена библиографска справка

www.eurocat-network.eu/accesprevalencedata/prevalencetables

Eurocat- European surveillance of congenital anomalies..

Оценка на съответствието на заболяването с дефиницията за рядко заболяване съгласно § 1, т. 42 от допълнителните разпоредби на Закона за здравето

Заболяването съответства с дефиницията за рядко заболяване съгласно &1 т.42 от допълнителните разпоредби на закона за здравето.

Критерии за диагностициране на заболяването

Критериите за диагностициране на МКД с АИ са клинични (характерен диастолен шум от аортна инсуфициенция) и ехокардиографски : големина на дефекта, размер и функция на лявата камера, морфология на аортната клапа и степен на аортна инсуфициенция (АИ). При интракардиалното изследване с АКГ: разположение и големина на МКД, пролапс на аортно платно и степен на аортна инсуфициенция.

В т.ч. научни публикации от последните пет години и приложена библиографска справка

1.L.Benson,Shi-Yoo, F.Habshan,R Anderson R. : Ventricular Septal Defects in Pediatric cardiology Third ed. Churchill Livingstone 2010:591-624

2. Hoffman J.: Isolated Ventricular Septal Defect in The natural and unnatural history of congenital heart disease. Wiley-Blackwell 2009: 183-205

Алгоритми за диагностициране на заболяването

МКД с АИ се развива най-често при случаите на голям МКД разположен в изходния (конален) септум, непосредствено под аортната клапа. При всяко дете с МКД се проследяват следните ехокардиографски параметри: разположение, големина на дефекта; величина на шънта; състояние на аортните платна; кръвотока през аортната клапа. При пациенти с високо разположен изходен МКД, липсва подпора на аортната клапа и дясното коронарно платно пролабира през дефекта и частично го затваря, но създава различна по степен на аортна инсуфициенция. Клиничният алгоритъм включва : появя на диастолен шум; целеритет на пулса, ниско диастолно налягане, напредване на левокамерно обременяване (ЕКГ), удължена левокамерна дъга (рентгенография). От съществено значение е степента на засягане на аортното платно, което предопределя вида и обема на хирургическата интервенция.

В т.ч. научни публикации от последните пет години и приложена библиографска справка

1.Lopez L., Colan S.D., Frommelt P.C., et al.: Recommendations for quantification methods during the performance of a pediatric echocardiogram: a report from the pediatric measurements writing group of the American society of echocardiography pediatric and congenital heart disease council. J Am Soc Echocardiogr 2010;23:465-95

2.Lai W.W., Geva T., Shirali G.S., et al.: Guidelines and standards for a performance of a pediatric echocardiogram: a report from the task force of the pediatric council of the American society of echocardiography. J Am Soc Echocardiogr 2006;19:1413-1430

Алгоритми за лечение на заболяването

Лечението на МКД с АИ е оперативно. Аортната инсуфициенция е показание за хирургическа интервенция - затваряне на дефекта и пластика на аортното платно. Увреждането на аортното платно, може да доведе до тежки дегенеративни изменения на аортната клапа и да наложи аортно клапно протезиране при забавянето на оперативното лечение.

1.Протокол (алгоритъм) за хирургическо лечение на деца с МКД в зависимост от възрастта, големината на дефекта и белодробните съдове промени.

В т.ч. научни публикации от последните пет години и приложена библиографска справка

1. L.Benson, Shi-Yoo, F.Habshan, R Anderson R. : Ventricular Septal Defects in Pediatric cardiology Third ed. Churchill Livingstone 2010:591-624

Алгоритми за проследяване на заболяването

Пациентите с МКД и АоИ подлежат на проследяване през целия живот. Неоперираниите в детска възраст, развиват картина на тежка аортна инсуфициенция и често в напредната възраст може да се наложи смяна на аортната клапа с имплантиране на изкуствена клапа.

При пациентите с МД и АИ се проследява естествената и следоперативна еволюция. В естествената еволюция на МКД се проследява появата на пролапс на аортно платно и АИ. Следоперативно се оценяват кръвотока през аортната клапа и остатъчен шънт и/или АИ. Проследяването се извършва клинично и с ехокардиографско изследване. Оперирани с МКД с АИ се проследяват 2 пъти през 1-вата година, след това 1 път годишно с ехоКГ и Доплер. На 3-та, 5-та, 10-та година се извършват 24-часов ЕКГ-Холтер и работна ЕКГ проба.

Проследяването след 18-годишна възраст се извършва в кардиологичен център III ниво.

1. Израстнали с вродени сърдечни заболявания – в Компендиум на европейските ръководства по кардиология 2008:129-167

В т.ч. научни публикации от последните пет години и приложена библиографска справка

1.Baumgartner H., Bonhoeffefer P., De Groot N.M.S. et al.: ESC guidelines for the management of grown-up congenital heart disease (a new version) Eur Heart J 2010;31:2915-2957

2. Deanfield J., Thaulov E., Warnes C.: Management of grown up congenital heart disease. Eur Heart J 2003, 24:1035-1084

Алгоритми за рехабилитация на заболяването

Децата с МКД с АоИ се нуждаят от активна и продължителна рехабилитация в

непосредствения следоперативен период. Тя се извършва в рамките на болничния престой. След изписването им от клиниката те рядко се нуждаят от продължителна активна рехабилитация.

Психологичната рехабилитация на децата и семействата им се извършва от психолог. Липсват алгоритми за рехабилитация на пациентите с МКД с АИ

В т.ч. научни публикации от последните пет години и приложена библиографска справка

Необходими дейности за профилактика на заболяването (ако такива са приложими)

Показания за фетална ехокардиография са семейства в които има родено дете с МКД с АИ, или родителите са с ВСМ.

Децата с МКД и АИ са предразположени към инфекции на долните дихателни пътища и затова те са показани за провеждане на имунопрофилактика срещу респираторно-синцитиален вирус.

Пациентите подлежат на профилактика за инфекциозен ендокардит.

1.Протокол за профилактика на ИЕ

2.Израстнали с вродени сърдечни заболявания – в Компендиум на европейските ръководства по кардиология 2008:129-167

В т.ч. научни публикации от последните пет години и приложена библиографска справка

1.Baumgartner H., Bonhoeffefer P., De Groot N.M.S. et al.: ESC guidelines for the management of grown-up congenital heart disease (a new version) Eur Heart J 2010;31:2915-2957

2. Deanfield J., Thaulov E., Warnes C.: Management of grown up congenital heart disease. Eur Heart J 2003, 24:1035-1084

Предложения за организация на медицинското обслужване на пациентите и за финансиране на съответните дейности, съобразени с действащата в страната нормативна уредба

Пациентите с МКД и АИ трябва да бъдат диагностицирани, лекувани и проследявани в специализиран медицински център.

Потвърждаването на диагнозата и лечението на децата с МКД и АИ се извършва в референтен център III ниво, който за България е МБАЛ-НКБ ЕООД (отделения по детска кардиология, следоперативно интензивно лечение и реанимация и детска сърдечна хирургия), където мултидисциплинарен екип от детски кардиолог-реаниматор, кардиохирург, анестезиолог, психолог комплексно обгражват пациентите с МКД и АИ . Като се има пред вид раждаемостта в страната и честотата на ВСМ, един център е напълно достатъчен да поеме специализираните изследвания, интервенционални и оперативни процедури на децата с МКД и АИ и отговаря на европейските стандарти. Клиниката осигурява 24-часова консултация и прием на деца с МКД и АИ .

Болничното лечение се извършва по действащите диагностични, терапевтични и хирургични клинични пътеки (№38,39,42,43, 207.1, 207.2,208,209,274).

Амбулаторното проследяване се извършва в рамките на специализирана доболнична

помощ от детски кардиолог (код 35) при деца до 18-годишна възраст и от кардиолог при пациенти над 18-годишна възраст. Психологичната консултация на децата и семействата, извършвана от психолог, е важна стъпка в адаптацията и социалната интеграция на тези пациенти.

В рамките на Експертна комисия за комплексно медицинско обслужване на деца с хронични сърдечни заболявания, създадена в края на 2015 год. в рамките на индивидуалния медико-социален план е заложено изготвяне на обобщаваща епикриза на здравословното състояние на децата с МКД и АИ , навършващи 18-годишна възраст и излизачи от детската възраст. Заложени са основните моменти в профилактиката, включително извършване на фетална ехоКГ в 20-22 гест. седмица при наличие на ВСМ в семейството или при самата бременно. Създаването на Експертен център за ВСМ, обслужващ деца и възрастни, състоящ се от специалисти детски кардиолози и кардиолози и кардиохирурги ще осигури качественото болнично обслужване и на пациентите над 18-годишна възраст.

Считаме, че в организацията на мед. обслужване на пациентите с МКД и АИ са необходими:

- I. При пациентите с ХДС над 18-годишна възраст:
 1. Разрешаване от НЗОК специализираната и високоспециализирана помощ да се извърши освен от кардиолог и от детски кардиолог.
 2. Диспансерното наблюдение да продължи и след излизане от детската възраст и да се осъществява от детски кардиолог/кардиолог.
 3. Наблюдението да продължи и след излизане от детската възраст и да се осъществява от детски кардиолог/кардиолог
- II. Създаване на регистър за ВСМ, финансиран от МЗ или в рамките на национална или европейска програма, ще даде ясна представа за честотата на заболяването при новородени, за честотата сред възрастното население и ще определи конкретните нужди за обгрижване на тези пациенти.

Описание на опита с конкретни пациенти със съответното рядко заболяване (ако има такъв)

В клиниката по Педиатрия (детски болести и детска кардиология) на МБАЛ НСБ-ЕАД ежегодно се хоспитализират 3-5 деца с МКД с АоЙ , при които се извършват диагностично уточняване и оперативно лечение.

Проучват се и стратегиите за справяне на родителите на деца след сърдечна операция

1. Markova M., Kaneva A., Angelova D., Tzonzariva M.: Social and health related coping strategies of parents of children with operated congenital heart disease. Cardiology in the young, 2012;22 Supplement 1:S42

БИБЛИОГРАФСКА СПРАВКА ПРОТОКОЛИ (АЛГОРИТМИ)

EUROCAT Prevalence Data Tables

Cases and prevalence (per 10,000 births) of all congenital anomaly subgroups for all registries, from 2008 - 2012

Anomaly	Excluding Genetic Conditions				LB+FD+TOPFA Rate	
	LB N	FD N	TOPFA N	LB,FD+TOPFA N	LB+FD+TOPFA Rate	LB+FD+TOPFA N
All Anomalies	89514	1970	19060	110544	261.45 (259.91 - 263.00)	91132
Nervous system	5375	400	4947	10722	25.36 (24.88 - 25.84)	9395
Neural Tube Defects	1032	158	2906	4096	9.69 (9.39 - 9.99)	3872
Anencephalus and similar	118	101	1339	1558	3.68 (3.50 - 3.87)	1505
Encephalocele	138	19	319	476	1.13 (1.03 - 1.23)	421
Spina Bifida	776	38	1248	2062	4.88 (4.67 - 5.09)	1946
Hydrocephalus	1415	99	953	2467	5.83 (5.61 - 6.07)	2153
Microcephaly	1056	52	93	1201	2.85 (2.69 - 3.02)	1014
Ahinencephaly/holoprosencephaly	124	28	433	585	1.38 (1.27 - 1.50)	369
Eye	1652	14	94	1760	4.16 (3.97 - 4.36)	1518
Anophthalmos/microphthalmos	338	8	61	407	0.96 (0.87 - 1.06)	318
Anophthalmos	65	3	24	92	0.22 (0.18 - 0.27)	79
Congenital cataract	524	2	1	527	1.25 (1.14 - 1.36)	471
Congenital glaucoma	154	0	1	155	0.37 (0.31 - 0.43)	149
Ear, face and neck	734	24	106	864	2.04 (1.91 - 2.18)	721
Anotia	112	1	10	123	0.29 (0.24 - 0.35)	106
Congenital heart defects	31347	493	2899	34739	82.16 (81.30 - 83.03)	30393
Severe CHD §	7955	255	1644	9854	23.31 (22.85 - 23.77)	8048
Common arterial truncus	213	17	87	317	0.75 (0.67 - 0.84)	247
Double outlet right ventricle §	271	13	90	374	1.27 (1.14 - 1.40)	323
Transposition of great vessels	1291	13	154	1458	3.45 (3.27 - 3.63)	1409
Single ventricle	215	12	123	350	0.83 (0.74 - 0.92)	322
Ventricular septal defect	13852	155	769	14776	34.95 (34.39 - 35.52)	13114
Atrial septal defect	9026	35	202	9263	21.91 (21.46 - 22.36)	8201
atrioventricular septal defect	1323	75	378	1776	4.20 (4.01 - 4.40)	817
Tetralogy of Fallot	1343	27	160	1530	3.62 (3.44 - 3.80)	1295
Tricuspid atresia and stenosis	195	11	59	265	0.63 (0.55 - 0.71)	248
Ebstein's anomaly	159	12	23	194	0.46 (0.40 - 0.53)	187
Pulmonary valve stenosis	1717	5	65	1787	4.23 (4.03 - 4.43)	1639
Pulmonary valve atresia	336	6	93	435	1.03 (0.93 - 1.13)	395
Aortic valve atresia/stenosis §	542	12	60	614	1.45 (1.34 - 1.57)	569
Mitral valve anomalies	383	8	54	445	1.51 (1.37 - 1.66)	386
Hypoplastic left heart	643	48	474	1165	2.76 (2.60 - 2.92)	1048
Hypoplastic right heart §	148	9	74	231	0.55 (0.48 - 0.62)	218

EUROCAT Prevalence Data Tables

Cases and prevalence (per 10,000 births) of all congenital anomaly subgroups for all registries, from 2008 - 2012

Anomaly	Evaluating Genetic Conditions				Excluding Genetic Conditions			
	LB N	FD N	TOPFA N	LB+FD+TOPFA Rate	LB N	FD N	TOPFA N	LB+FD+TOPFA Rate
Coarctation of aorta	1515	23	75	1613	3.81 (3.63 - 4.01)			1432
Aortic atresia/interrupted aortic arch	102	1	29	132	0.45 (0.37 - 0.53)			103
Total anomalous pulm venous return	264	1	16	281	0.66 (0.59 - 0.75)			266
PDA as only CHD in term infants (>=37 weeks)	1593	0	0	1593	3.77 (3.58 - 3.96)			1446
Respiratory								
Choanal atresia	1425	56	266	1747	4.13 (3.94 - 4.33)			1585
Cystic adenomatous malig of lung	379	8	5	392	0.93 (0.84 - 1.02)			340
Oro-facial clefts	392	8	45	445	1.05 (0.96 - 1.15)			432
Oro-facial clefts	5431	86	533	6050	14.31 (13.95 - 14.67)			5376
Cleft lip with or without palate	3169	67	381	3617	8.55 (8.28 - 8.84)			3292
Cleft palate	2262	19	152	2433	5.75 (5.53 - 5.99)			2084
Digestive system	6776	175	935	7886	18.65 (18.24 - 19.07)			7036
Oesophagaeal atresia with or without tracheo-oesophageal fistula	991	31	57	1079	2.55 (2.40 - 2.71)			985
Duodenal atresia or stenosis	531	23	37	591	1.40 (1.29 - 1.52)			421
Atresia or stenosis of other parts of small intestine	370	8	9	387	0.92 (0.83 - 1.01)			375
Ano-rectal atresia and stenosis	1072	26	254	1362	3.20 (3.03 - 3.37)			1226
Hirschsprung's disease	546	0	1	547	1.29 (1.19 - 1.41)			499
Atresia of bile ducts	128	1	2	131	0.31 (0.26 - 0.37)			121
Annular pancreas	64	0	4	68	0.16 (0.12 - 0.20)			55
Diaphragmatic hernia	895	40	253	1188	2.81 (2.65 - 2.97)			1063
Abdominal wall defects	1546	128	1093	2767	6.54 (6.30 - 6.79)			2233
Gastroschisis	954	44	185	1183	2.80 (2.64 - 2.96)			1152
Omphalocele	503	73	747	1323	3.13 (2.96 - 3.30)			846
Urinary	12603	231	1885	14719	34.81 (34.25 - 35.38)			13223
Bilateral renal agenesis including Potter syndrome	117	35	336	488	1.15 (1.05 - 1.26)			464
Multicystic renal dysplasia	1079	31	264	1374	3.25 (3.08 - 3.43)			1284
Congenital hydronephrosis	4213	35	223	4471	10.57 (10.27 - 10.89)			4261
Bladder extrophy and/or epispadias	242	2	57	301	0.71 (0.63 - 0.80)			289
Posterior urethral valve and/or prune belly	289	7	81	377	0.89 (0.80 - 0.99)			368
Genital	9085	60	315	9460	22.37 (21.93 - 22.83)			9124
Hypospadias	7622	17	69	7708	18.23 (17.83 - 18.64)			7561
Indeterminate sex	197	15	72	284	0.67 (0.60 - 0.75)			226
Limb	15482	265	1609	17356	41.05 (40.44 - 41.66)			16014
Limb reduction defects	1448	66	612	2126	5.03 (4.82 - 5.25)			1817
Club foot - talipes equinovarus	4043	92	494	4629	10.95 (10.64 - 11.27)			4316

EUROCAT Prevalence Data Tables

Cases and prevalence (per 10,000 births) of all congenital anomaly subgroups for all registries, from 2008 - 2012

Anomaly					Excluding Genetic Conditions			
	LB N	FD N	TOPFA N	LB+FD+TOPFA Rate	LB+FD+TOPFA N	LB+FD+TOPFA Rate	LB+FD+TOPFA N	LB+FD+TOPFA Rate
Hip dislocation and/or dysplasia	3433	5	8	3446	8.15 (7.88 - 8.43)	3376	7.98 (7.72 - 8.26)	
Polydactyly	3475	43	221	3739	8.84 (8.56 - 9.13)	3438	8.13 (7.86 - 8.41)	
Syndactyly	1977	28	131	2136	5.05 (4.84 - 5.27)	1915	4.53 (4.33 - 4.74)	
Skeletal dysplasias §	366	19	395	780	1.84 (1.72 - 1.98)	0	0.00	
Craniosynostosis	1023	14	44	1081	2.56 (2.41 - 2.71)	967	2.29 (2.15 - 2.44)	
Congenital constriction bands/amniotic band	100	28	86	214	0.51 (0.44 - 0.58)	205	0.48 (0.42 - 0.56)	
Situs inversus	225	5	58	288	0.68 (0.60 - 0.76)	274	0.65 (0.57 - 0.73)	
Conjoined twins	8	6	64	78	0.18 (0.15 - 0.23)	76	0.18 (0.14 - 0.22)	
Congenital skin disorders	794	9	32	835	1.97 (1.84 - 2.11)	797	1.89 (1.76 - 2.02)	
VATER/VACTERL	98	2	29	129	0.52 (0.43 - 0.62)	126	0.51 (0.42 - 0.60)	
Vascular disruption anomalies §	1422	66	431	1919	6.91 (6.60 - 7.22)	1806	6.50 (6.20 - 6.81)	
Lateral anomalies §	403	22	124	549	1.86 (1.71 - 2.02)	504	1.71 (1.56 - 1.87)	
Teratogenic syndromes with malformations §	460	28	89	577	1.36 (1.26 - 1.48)	558	1.32 (1.21 - 1.43)	
Fetal alcohol syndrome	203	3	7	213	0.50 (0.44 - 0.58)	210	0.50 (0.43 - 0.57)	
Valproate syndrome §	16	0	4	20	0.05 (0.03 - 0.07)	19	0.04 (0.03 - 0.07)	
Maternal infections resulting in malformations	200	21	68	289	0.68 (0.61 - 0.77)	282	0.67 (0.59 - 0.75)	
Genetic syndromes + microdeletions	1736	46	326	2108	4.99 (4.78 - 5.20)	0	0.00	
Chromosomal	6546	668	9422	16636	39.35 (38.75 - 39.95)	0	0.00	
Down Syndrome	4288	231	5215	9734	23.02 (22.57 - 23.48)	0	0.00	
Patau Syndrome/trisomy 13	157	45	666	868	2.05 (1.92 - 2.19)	0	0.00	
Edward syndrome/trisomy 18	344	196	1753	2293	5.42 (5.20 - 5.65)	0	0.00	
Turner syndrome	259	70	661	980	2.34 (2.20 - 2.49)	0	0.00	
Klinefelter syndrome	167	6	122	295	0.70 (0.62 - 0.78)	0	0.00	

LB = Live Births

FD = Fetal Deaths / Still Births from 20 weeks gestation

TOPFA = Termination of pregnancy for fetal anomaly following prenatal diagnosis

- = Data not available

§ = Incomplete or missing specification of ICD 9 codes

Версия 2/2011г.

Изготвил:
Доц. А.Кънева

Утвърдил:
Доц. Д-р М. Цонзарова

ПОКАЗАНИЯ ЗА ХИРУРГИЧЕСКО ЛЕЧЕНИЕ НА ДЕЦА С МКД В ЗАВИСИМОСТ ОТ ВЪЗРАСТТА, ГОЛЕМИНАТА НА ДЕФЕКТА И БЕЛОДРОБНИТЕ СЪДОВИ ПРОМЕНИ.

I. ГОЛЯМ МКД

1. Определение:

Нерестриктивен, с диаметър над 65% от този на Ao пръстен;
 $Qp/Qs > 2:1$
 Системно налягане в ЛК
 БСС по принцип е повишено в различна степен

2. Показания за операция (първично замваряне):

2.1. В първите 6 м. от живота - ранно замваряне при наличие на необладима сърдечна недостатъчност.

2.2. Във възрастта между 6-12 м. - операция при наличие на:

а/ сърдечна недостатъчност свързана с МКД;

б/ значимо изоставяне във физическото развитие и/или рециклиращи, животозаплашващи респираторни инфекции, свързани с МКД;

в/ нарастване на БСС при измерване на БСС ≥ 8 Е/кв.м. - операция до 9-12 м. възраст.

Изключени: незадоволящи за радикална корекция в кърмаческия период са случаите с:

а/ множествени мускулни МКД тип "швейцарско сирене" или единичен мускулен МКД, с апикална локализация, правеща го недостъпен както през трикуспидалната така и през семилунарните клапи.

б/ изразено яздене /възсядане на трикуспидалната клапа и/или елеменити на поддържания апарат.

в/ много ранна възраст - под 1 м. или увредено общо състояние с тежка хипотрофия - тегло под 3,5 кг.

В изброените случаи на първия етап се извършва бандинг на ЕА; елективна възраст за замваряне на дефекта с добединг-18-24 м. или тегло над 12 кг.

2.3. В случаи с добре контролирана медикаментозно СН и ниско БСС (до 4Е)- проследяване до 18 м. възраст. Ако и тогава са на лице всичките критерии за голям МКД, то е показана операция без отлагане.

2.4. При деца с голям МКД, видяни за първи път след 2 г. възраст, основен критерий за поведение е степента на белодробните съдови промени:

а/ случаите се приема за неоперабилни при: БСС > 10 Е/кв.м., БСС/СС > 0,5, $Qp/Qs < 1,5$ и същите не се променят забележимо от пробите с кислород 100% и/или белосръбни вазосилитатори.

б/ при пациенти с гранична операбилност (БСС между 5 и 10 Е/кв.м.) същите се предпазва от операция, въпреки опасността от компрометиране на оперативните резултати поради перистичане и сери прогресиране на белодробните съдови промени. В тези случаи задължително се отчита и отпълното на белодробните съдове при даване на 100% кислород и/или вазосилитатори, тъй като има и една немалка поструга, при която БСС е в стоманените граници, но та е фиксирана.*

* Забележка: Тези деца имат и характерен отговор на изпърчаличния тест(екзивалент на умерено физическо напсвръбване)- наблюдава се спадане на Qp/Qs до и под 1, а също и появя на десатурация в Ao. Тези болни също са приемани за неоперабилни.

II. СРЕДНОГОЛЯМ МКД

1. Определение:

Леко рестриктивен, с диаметър под 50% от този на Ao пръстен;
 $Qp/Qs > 2:1$
Субсистемно налягане в ДК при съотношение на наляганията ДК/ЛК над 50% (на практика това отговаря на систолен градиент ЛК/ДК от 15-30 мм.);
БСС - е нормално или леко повишено.

2. Показания за операция:

2.1. До 18 м. възраст: ако няма признания за намаляване на МКД и дава хемодинамично отражение (СН-независимо от възможностите за медикаментозно повлияване, конгестивна ЛК, покачване на БСС). Тези деца обикновено са симптоматични - имат лесна уморяемост при физическо наповарване.

2.2. Асимптоматични деца с ниско БСС (до 4 Е/кв.м.) се проследяват до 3-4 г. възраст, когато при наличие на клинични и ЕхоКГ-дани за все още значим шънат се характеризират отново. При доказване на шънат с големина около и над 50% ($Qp/Qs > 2:1$) децата подлежи на планова операция.

III. МАЛЪК МКД

1. Определение:

Подчертано рестриктивен, с площ под 1 кв.см./кв.м. телесна повърхност;
 $Qp/Qs < 1,75:1$
Нормално налягане в ДК

2. Показания за операция: по-принцип тази група пациенти не подлежи на операция, но поведението следва да се определя строго индивидуално в зависимост от клиничното състояние и хемодинамичните последици от МКД. Операцията е индицирана при наличието на:

2.1. Малки МКД с локализация благоприятстваща появата и развитието на АоИ: Например двойно свързаните, субартериални МКД (вжк IV, 3,2).

2.2. Малък МКД след епизод от инфекциозен ендокардит. Непосредствено след обладяване на инфекциозния процес.

IV. ХИРУРГИЧЕСКИ ПОДХОД ПРИ АСОЦИИРАНИ ЛЕЗИИ

1. МКД+ПАК.

1.1. Малък МКД и голям ПАК - лигиране на последния през първите 6-8 седмици и проследяване на МКД. Ако има съответните индикации МКД се затваря по - късно.

1.2. Голям или среден МКД и ПАК, протичащи със значима трудно контролирана СН - едновременна операция и на двете лезии.

2. МКД+СоАо.

2.1. Голям МКД + тежка СоАО, протичащи с изразена СН в първите седмици от живота:

а/ първи подход: спешно опериране на СоАО. Ако и след това персистира тежка СН - затваряне на МКД в следващите дни или седмици.

б/ втори подход: спешна операция на СоАО и бандинг на БА. Прилага се в случаите когато има: мускулен МКД чиято локализация го прави трудно достъден през трикуспидалната или пулмонална клапи; мултиплени МКД; тежка СН.

2.2. Малък МКД + тежка СоАО - отстраняване само на СоАО.

2.3. Голям МКД + лека до средостепенна СоAo - едномоментна корекция и на гвеше лезии.

3. МКД + AoИ свързана с него.

3.1. МКД със значим шънат, пролапс на клапно платно, и лека AoИ - ранно замваряне на дефекта.

3.2. Значим клапен пролапс с умерена до значима AoИ* - независимо от големината на МКД - замваряне на дефекта и пластика на Ao клапа.

4. Яздение на атриовентрикуларна клапа:

4.1. Лекостепенно: поведение както посочено по-горе за съответния МКД.

4.2. Тежка форма: решението се взема в зависимост от степента на хипоплазия на ДК и вътрекамерната хемодинамика.

***Забележка:** Уместно е ранното замваряне на всички двойно свързани субатриуални МКД с деформация и пролабс на синус на Валсалва гори при липсата на AoИ - с профилактична цел.

ПОКАЗАНИЯ ЗА ОПЕРАЦИЯ ПРИ ГОЛЕМИ МКД

1. Стандартни случаи - радикална корекция:

*** В първите 6 мес. възраст:**

Необладима сърдечна недостатъчност

*** Между 6-12 мес. възраст:**

Сърдечна недостатъчност

Хипотрофия

Чести респираторни инфекции

Нарасване на БСС $>/= 8 \text{ E/kB.m.}$

2. Особени случаи:

*** До 12 мес. възраст:**

Множествени МКД "швейцарско сирене"

Мускулен върхово разположен МКД

Възсядане/яздене на трикуспидалната клапа

Недоносени

Хипотрофии, инфекция до 1 мес. възраст с тегло $< 2.5 \text{ kg}$

Прави се бендинг на белодробната артерия

Дебендинг и радикална корекция след 1 год. възраст

ГОЛЕМИ МКД С КОНТРОЛИРАНА СН

*** До 18 мес. възраст**

**При ниско (< 4 Е/ кб.м.) БСС изчакване до 18 мес.възраст
Ако се запазват критериите за голям МКД - замваряне**

*** Наг 2 г.възраст - показанията за операция се поставят
въз основа на оценката на белодробните съдови промени:**

БСС > 10 Е/ кб.м.

Pr:Sr > 0.5

Qp:Qs < 1.5

Тези показатели не се променят значимо при преби с:

кислород

молазолин

азотен окис

**При болни с гранични на тези показатели - операция
независимо от опасността от лоши резултати**

ПОКАЗАНИЯ ЗА ОПЕРАЦИЯ ПРИ ДЕЦА С МКД

В зависимост от

възрастта

големината на дефекта

белодробните съдови промени

Големи МКД

Определение:

нерестриктiven

диаметър > 65% от аортния пръстен

Qp:Qs > 2:1

системно налягане В ДК

повишено в различна степен БСС

Версия 2./2012

Изготвил:
Д-р Р.Маринов

Утвърдил:
Доц. М. Цонзарова

ПРОТОКОЛ ЗА КЛАСИФИКАЦИЯ, СТАДИИ И ДИАГНОСТИКА НА СЪРДЕЧНАТА НЕДОСТАТЪЧНОСТ В ДЕТСКАТА ВЪЗРАСТ.

(изготвен на базата на съвременни препоръки на Американското кардиологично дружество , пристигнали в колегиум в ДКК и публикувани в сп. "Педиатрия")

A. Степени на СН. Извършва се по поносимостта към физическо обременяване.

1. При по- големи деца и млади възрастни – класификацията на Ню- Йоркската сърдечна асоциация от 1964 год.(NYHA)

Клас I - Няма ограничения. Обичайната физическа активност не причинява отпадналост/умора, задух или сърцевиене.

Клас II-Леко ограничена физическа активност. Липсват оплаквания в покой. Обичайната физическа активност причинява отпадналост/умора, сърцевиене, задух или ангина.

Клас III- Значително ограничение на физическата активност. Пациентите се чувстват добре в покой, но по-малка от обичайната физическа активност причинява симптоми (умора, сърцевиене, задух или ангина).

Клас IV – Тежко ограничена физическа активност - Невъзможност да се извърши каквато и да е физическа активност без дискомфорт. Симптоми на застойна сърдечна недостатъчност са налице дори при покой (задух в покой). При всяка физическа активност, включително и много малка, се появяват оплаквания (умора, задух, сърцевиене или ангина).

2. Скалата на Ross е създадена през 2001 год. за степенуване на СН при кърмачета и малки деца.

Клас I -Асимптоматични

Клас II - Умерено изразена тахипнея и/или изпотяване при хранене
при кърмачета; Диспнея при усилие при по- големи деца.

Клас III - Изразена тахипнея и изпотяване при хранене при хранене
кърмачета; Удължено време за хранене и задръжка на тегловен прираст.

- При по- големите деца изразена диспнея при усилие.

Клас IV - тахипнея, пъшкане и умора в покой.

3. Стадии на СН

ANA и ACC предлагат СН да се диференцира по стадии по аналогия на стадиите при възрастните (1991 год.).

A. Пациенти с повишен риск от развитие на СН, които имат нормална сърдечна функция и нямат доказателства за обременяване на сърдечните кухини (напр. прилагане в миналото на кардиотоксични медикаменти, фамилност за кардиомиопатия, еднокамерно сърце и др.)

B. Пациенти с абнормна сърдечна морфология или сърдечна функция, без симптоми на СН в миналото или настоящето – напр. Ao инсуфициенция с ЛК дилатация.

C. Пациенти с подлежаща структурна или функционална кардиопатия и симптоми на СН.

D. Пациенти в краен стадий на СН, изискващи болничен престой, постоянна инфузия на иноторопни медикаменти, механична циркулаторна поддръжка, сърдечна трансплантация.

B. Клинична изява на сърдечната недостатъчност: В детската възраст е налице сходно клинично протичане , независимо от причинното многообразие.

I. Синдроми

1. Синдром на нисък сърдечен дебит и системна вазоконстрикция с повишен симпатиковус тонус (намален системен кръвоток)

- Хипотония, тахикардия, периферна цианоза
- Вегетативни прояви – студена, бледа, изпотена кожа
- Лесна уморяемост, мускулна слабост.
- Олигурия
- Нарушение на растежа и метаболитна дисфункция

2. Синдром на системна венозна конгестия (системен венозен застой)

- Периферна цианоза, издъти шийни вени, периферни отоци
- Хепатомегалия, тежест в дясното подребрие
- Тахикардия, акцентуиран II тон, деснокамерно обременяване .
- Застойни прояви от гастро- интестиналния тракт.

3. Синдром на венозна белодробна хипертония и повищено пулмокапилярно налягане (белодробен застой)

- Задух при физически усилия и в покой
- Застойна кашлица
- Тахипнея, дребни влажни хрипове, крепитации
- Белодробен оток
- Плеврални изливи

II. Ориентири от клиниката, в зависимост от възрастта, насочващи към СН

1. Кърмаческа възраст

Намален апетит
Лесна умора по време на хранене
Нисък теглови прираст
Учестено дишане
Необичайна раздразнителност

2. По-големи деца

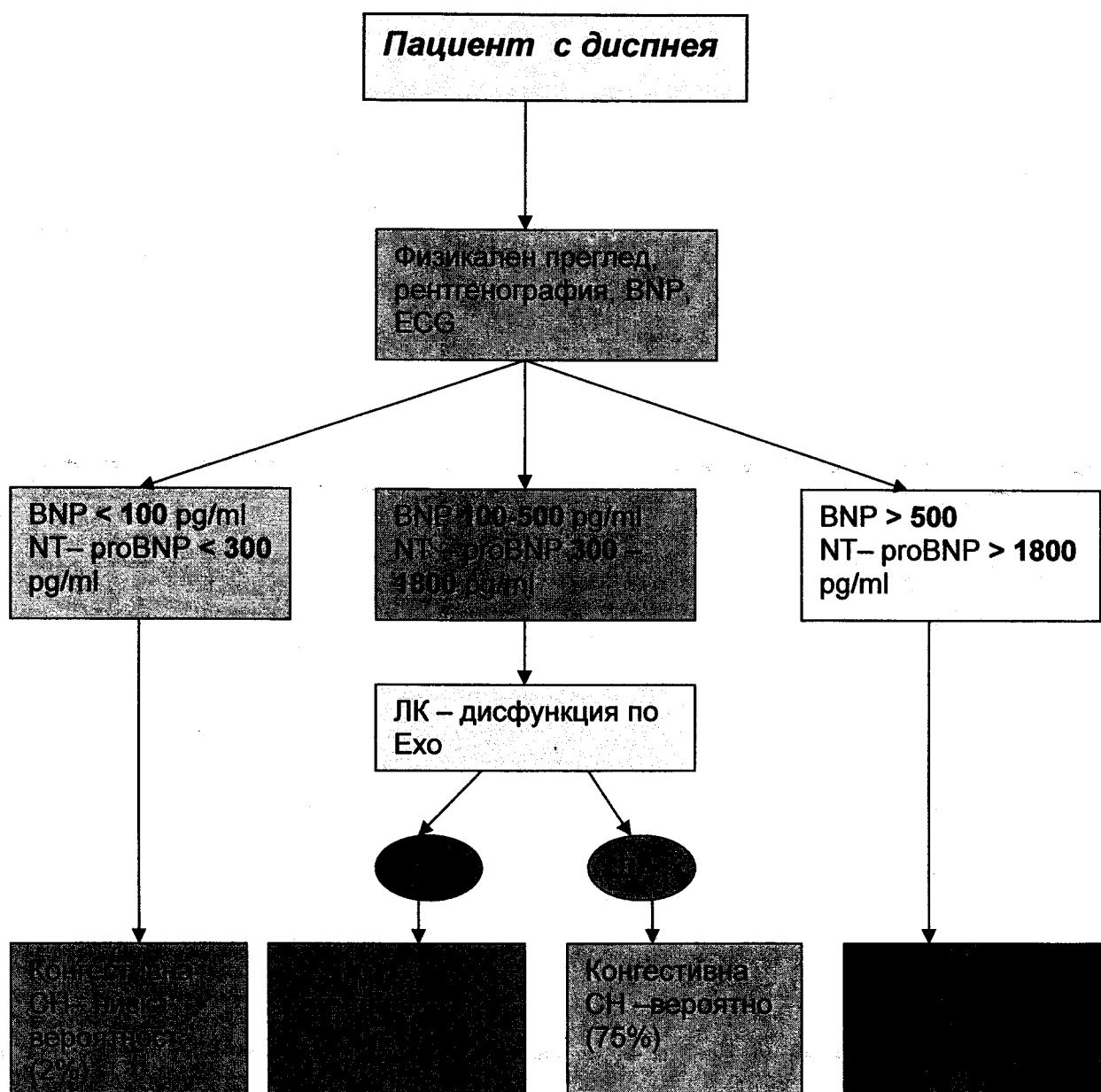
Тахипнея при усилие
Умора и намален физически капацитет
Ортопнея, пароксизмална нощна диспнея
Изоставане в растежа (Кардиачен инфантализъм)

III. Диагностични маркери

1. Биохимични маркери за СН - повишени стойности на:

- мозъчен натриуретичен пептид (BNP) (норма до 100 pg/ml след 1-месечна възраст), – до 1000 pg/ml. при доносени новородени – до 30–ят ден от живота).
- NT-pro BNP –активен метаболит –норма до 300 pg/ml, от 300 до 1800 pg/ml- възможна СН , над 1800 pg/ml- сигурна СН

1. Диагностичен алгоритъм при остра новопоявена СН

3. Показания за изследване на- BNP (и/ или NT-pro BNP)

вземат се 2 мл. кръв в епруветка с цитрат (лилава)

3.1 Неоперирани:

- Диагноза на остра диспнея
- Конгестивна СН
- Систолна и диастолна камерна дисфункция от ЕхоКГ
- Персистираща БХ на новороденото
- Остра фаза на болест на Кавазаки

3.2. Преди сърдечна операция

- Изходно при пациенти със СН
- Еднокамерна циркулация

- Хемодинамично значим Л-Д шънт

3.3. Ранен следоперативен период. Стойностите на BNP (NT-pro BNP) и динамиката им в следоперативния период предсказват :

- Продължителността на механичната вентилация
- Нивото на инотропна поддръжка
- Наличие на дначими остатъчни "анатомични" лезии
- Синдром на нисък сърдечен дебит
- Престой в ICU
- Възможен екзитус (фатален изход)

Версия 2./2012

Изготвил:
Д-р Р.МариновУтвърдил:
Доц. М. Цонзарова

Протокол за лечение на хронична сърдечната недостатъчност

Препоръки за провеждане на терапия:

I. Систолна дисфункция при липса на структурно заболяване на сърцето: Възпалителни заболявания на сърцето , кардиомиопатии , кардиотоксични медикаменти.**1.1 Диуретици**-при всички случаи на асимптоматична и симптомна ЛК систолна дисфункция> **Медикаменти :**

- Фуроземид 1-4 мг./кг./24ч.-пер ос, и.в. , непрекъсната венозана инфузия
- Спиронолактон 1-5мг./кг/24ч. пер ос.
- Триампур композитум *Hydrochlorothiazid + Triamteren (25мг./12.5мг)* обикновено при големи деца и възрастни -25мг./12.5мг при тел. Тегло над 50кг.-поддържаща доза от 1 т./дн.

1.2 ACE инхибитор. - При всички случаи на систолна левокамерна дисфункция със или без симптоми.> **Медикаменти**

Каптоприл- 1-3мг./кг./24ч

Енприл -0,01-0,2мг./кг./24ч.-пер ос.

> Не се препоръчват като начална и/или монотерапия при декомпенсирана СН

> При клинична непоносимост- в съображение АРБ-блокери.

1.3 Дигиталис-показан е при симптомни пациенти с ЛК систолна дисфункция, при асимптоматичните пациенти- не се препоръчва. За предпочтение са ниските до умерени дози.**Дигоксин**

		Доза мг/кг	
		насилница 48 ч	поддържаща 24 ч.
Дигоксин	недоносени	0.04	0.01
	доносени	0.05	0.01
	кърмачета	0.06	0.015
	деца	0.04	0.01

1.4 Бета блокер –показания за приложение

- Предшествуващо диуретично лечение ≥ 2 седм.
- Симптомна СН (NYHA II-III)
- АСЕинхибитор ≥ 4 седм.
- Лечението с Дигиталис не е противопоказание за приложението на Бета блокер.
- Възраст > 3 мес.
- LVEF<45%
- Carvidilol- от 0.01 до 0.1-0.8 mg/kg/d 2x/d Титриране на дозата на 14 дни-до оптималната поддържаща доза за 6 мес.

1.5 Противопоказания

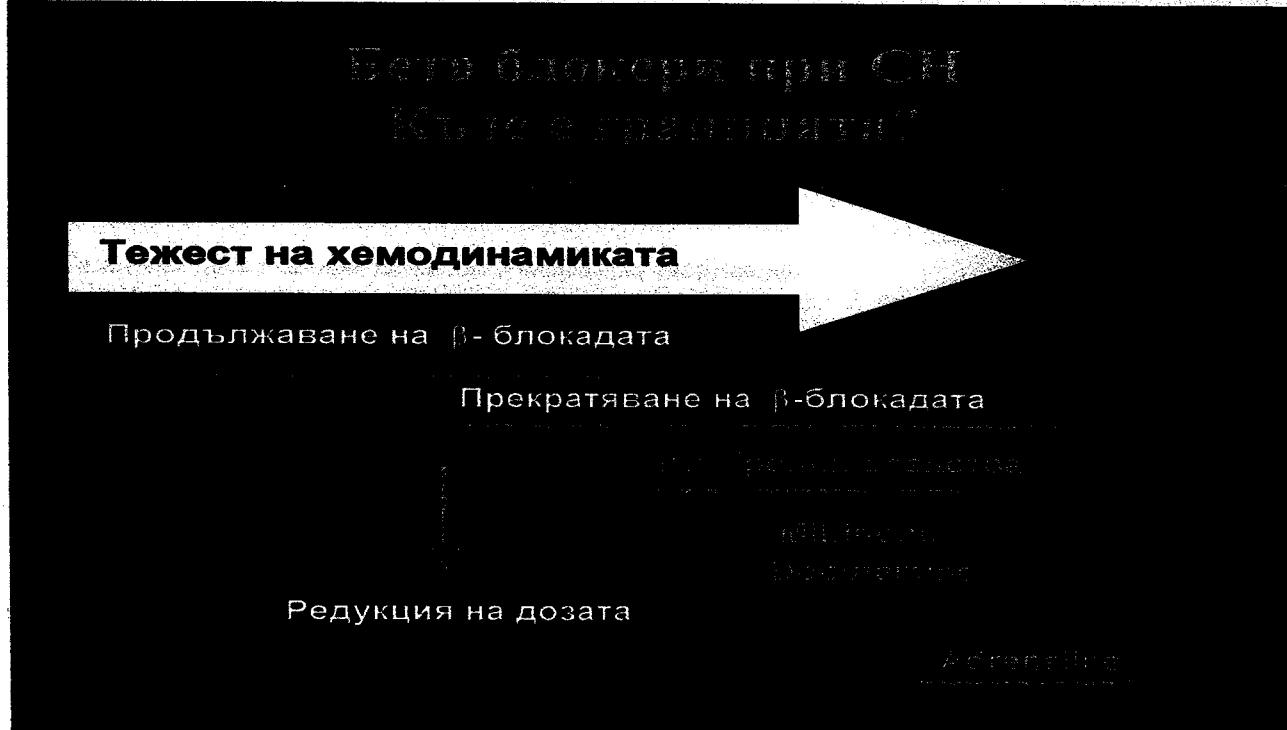
- Нелекувани клапни заболявания или аритмия
- Заболявания /възпалителни, бъбречки, чернодробни /
- Сърдечна честота < 60 мин.
- САН < .5 персантил
- AV блок-II-IIIст.
- Анамнеза за астма
- Лош контрол на diabetes mellitus
- В крайните стадии на декомпенсирана СН.

1.6 Странни ефекти на β-блокерите

Странни ефекти на β-блокерите налагащи спиране на терапията:

- > Бронхиална обструкция свиркане
- > Брадикардия
- > Хипотония
- > Летаргия
- > Влошаване на СН
- > Бронхиална астма
- > Хипогликемия

**Бета блокери при систолна СН
Къде е
границата?**

II Хипердебитна СН при обемно обременяване и запазена систолна и диастолна функция на ЛК-напр. ВСМ с хемодинамично значим Л-Д шънт.

2.1. Диуретик – средство на първи избор. В детската възраст – се използват два медикамента :

2.1.1 Фурантирил – в стандартна доза 1-4 мг./кг.т /24ч.

2.1.2 Спиронолактон- в стандартна доза 1-5мг./кг.т /24ч.

2.2. ACE –инхибитор- Каптоприл – доза 1-2мг./кг./24ч.

При непоносимост / появя на кашлица/ Еналаприл- 0.01-0.2 мг./кг./24ч. – обикновено в два приема.

2.3. Калиев хлорид 5% - доза 1-3мл./ кг./24ч.

2.4. Дигиталис – не се препоръчва за рутинна употреба при запазена ЛК функция.

III Тензионано обременяване/ Камерна хипертрофия/- напр. Ao стеноза

3.1. При тензионано индуцирана левокамерна хипертрофия, с нормална миокардна функция средство на избор са диуретиците - ACE инхибиторите не се препоръчват .

3.2. При тензионано индуцирана левокамерна хипертрофия, с намалена камерна функция - ACE инхибиторите са средство на избор в ниски дози заедно с диуретичното лечение.

3.3. Лечението с Бета блокер изисква индивидуална преценка , но по принцип е показано.

3.4. Дигиталис не се препоръчва, освен в случаите на декомпенсирана СН /поява на камерна дилатация/.

IV Левокамерна диастолна дисфункция

Съществуват 2 типа дистолно нарушение:

1.Нарушена камерна релаксация (повлияваща ранната диастола)

2.Увеличена миокардна ригидност(повлияваща късното диастолно пълнене).

Хемодинамичните последствия включват увеличени налягания на пълнене-водещи до увеличение на предсърдните и венозни налягания.

Асимптоматичната диастолна дисфункция е необходимо да се проследява внимателно, но не е показана за фармакотерапия.

Клинични препоръки за лечение :

4.1. Диуретици- средство на първи избор.

4.2. ACE инх. задължителна терапия от втори ред, като се предпочитат ниски до умерени дози.

4.3.1 Бета – блокерите - в съображение при пациенти с ХКМП.

- 4.3.2.Блокери на калциевите канали –средство на втори избор при ХКМП.
- 4.4. Пациенти със значима предсърдна дилатация в съчетание с диастолна дисфункция имат повишен риск за формиране на тромбози и при тях е необходима профилактична антикоагулантна терапия и/или антиагрегант.
- 4.5. Лечение на аритмии – необходима е предсърдно-камерна синхронизация – за използването на предсърдната систола.
- 4.6.Лечението с медикаменти, които намаляват следнатоварването – като ACE инхибитори, бета-блокери, калциеви антагонисти и нитрати е необходимо внимателно да се прилага със строго мониториране на хемодинамиката- внимание за остро намаляване на следнатоварването.
- 4.7. Пациентите с диастолна дисфункция рефрактерна на оптимална лекарствена/хирургична терапия е необходимо да бъдат обсъждани за сърдечна трансплантиация.

V. Системна Дясна камера- систолна и диастолна дисфункция.

Морфологичната дясна камера е свързана с аортата при 2 групи пациенти с двукамерна циркулация.

1. Тези родени с Д- транспозиция след атриален суич .
2. Тези с коригирана транспозиция.

Терапевтични препоръки:

- 5.1. За лечението на асимптоматична системна деснокамерна дисфункция ACE инхибиторите са *първо* средство на избор.
- 5.2.Пациенти с обемно обременяване и/или Трикуспидална инсуфициенция към терапията се добавя Диуретик
- 5.3.Дигиталис е показан при пациенти със симптомна системна деснокамерна дисфункция за редукция на симптомите. Дигиталис не се препоръчва при асимптоматична деснокамерна дисфункция.
- 5.4.Анатомична корекция(двоен суич) или сърдечна трансплантиация се обсъжда при пациенти с неовладима системна деснокамерна дисфункция, когато медикаментозната терапия е изчерпана.

VI. СН при еднокамерна циркулация

При пациенти ,след бидирекционален Глен или Фонтан, проявите на СН не включват типичните симптоми, които са характерни за двукамерните сърца.След Фонтан ,системното венозно налягане по необходимост е по-високо от левопредсърдното .

Тези деца могат да имат дискретни и/ или изявени симптоми на венозен застой и симптоми дължащи се на намален УО на сърцето, като хронична умора ,липса на апетит и непоносимост към физически натоварвания .

Редукцията на двигателната активност е определящото обстоятелство при насочване към СН ,дори и асимптоматична - при тези пациенти .Един от приоритетите е синусовият ритъм и/или атриовентрикуларната синхронизация.

Терапевтични препоръки:

- 6.1. За лечението на асимптоматична и симптомна камерна дисфункция след ТСРС- ACE инхибиторите са средство на *първи* избор.Употребяват се в стандартни дози.
- 6.2.Пациентите със задръжка на течности и застойна симптоматика - средство на *първи* избор е диуретик.
- 6.3.Дигиталис е средство на *втори* избор - при симптоматични пациенти. Дигиталис не се препоръчва при асимптоматичните пациенти с тази хемодинамика.
- 6.4.Употребата на бета- блокери не се препоръчва при пациенти със симптомна еднокамерна дисфункция след ТСРС.

Изготвил:
Д-р X. Нацкова

Утвърдил:
Доц. М. Цонзарова

ПРОТОКОЛ ЗА ПРОФИЛАКТИКА НА ИНФЕКЦИОЗЕН ЕНДОКАРДИТ

Антибиотичната профилактика на ИЕ е насочена към най-често срещаните микроорганизми-стрептококи, стафилококки и ентерококки.

Антибиотичната профилактика според последните препоръки на ESC от 2009г се ограничава при пациенти с най-висок риск от ИЕ подложени на високорискови процедури с възможна бактериемия.

Пациенти най-висок риск от ИЕ

- Оперирани с клапни протези или друг протезен материал.
- С ВСМ
- След прекаран ИЕ

Честотата на ИЕ при пациенти с ВСМ е между 2 и 18 %. С най-висок риск от ИЕ са сложните цианотични ВСМ, особено тези с палиативни шънттове, кондуити и др. Протезен материал. Множеството съчетани сърдечни лезии допринасят за повишаване на общия риск. Например рисъкът от ИЕ е значително по-висок при пациенти с МКД, когато има и аортна регургитация. При ВСМ ИЕ се развива много по-често в дясната част на сърцето, отколкото при придобитите сърдечни заболявания. Смъртността от ИЕ при ВСМ е 4-10%. Хирургичните корекции на ВСМ намаляват риска от ИЕ, при условие, че няма остатъчни лезии и, че не са имплантирани клапи или друг протезен материал. След корекции без остатъчни дефекти, профилактика се препоръча в първите 6 месеца, докато протезният материал ендотелизира.

Процедури с висок риск от бактериемия:

Медицински манипулации – включване на венозни пътища, манипулиране на венозни катетри, инвазивни процедури с диагностична цел на дихателните пътища, урогинеталния тракт, дерматологични, мускулно-скелетни, включително интракардиално изследване, когато няма и не се подозира инфекция – **не подлежат на антибиотична профилактика**, а се извършват при строги асептични мерки.

Процедури с най-висок риск:

Стоматологични процедури-манипулации на венците, перфорация на устната лигавица, процедури на кореновите канали и процедури в устната кухина.

Профилактиката е насочена към оралните стрептококки. Провежда се с Амоксицилин или Ампицилин-50мг/кг перорално 30-60 мин. преди процедурата. При невъзможен перорален прием се провежда и.в.

При алергични пациенти-Клиндамицин 20 мг/кг п.о. или и.в.

С висок риск :

Инвазивни процедури на дихателните пътища за лечение на установени инфекции (напр. белодробен абсцес) – профилактика с антистафилококов пеницилин или цефалоспорин.

При толеранс към β-лактами или инфекция с метицилин резистентен(MRSA) *S. Aureus* – ванкомицин.

Инвазивни процедури на стомашно чревния или пикочо-половия тракт . Антибиотичната схема е срещу ентерококи с ампицилин, амоксицилин или ванкомицин

Дermатологични и мускулно-скелетни процедури, придружени с инфекция на кожата или мускулно-скелетните тъкани, терапевтичната схема е насочена срещу стафилокок или β-хемолитичен стрептокок с антистафилококов пеницилин или цефалоспорин. При MRSA – ванкомицин.

Сърдечно-съдова хирургия – при пациенти с имплантирани клапни протези или интраваскуларни устройства най-честите микроорганизми, предизвикващи по-рано от една година след операцията протезни инфекции, са MRSA. Профилактиката да се извърши с ванкомицин. Да започне непосредствено преди процедурата, да се повтори ако процедурата се удължава и да се прекрати 48 часа след това.

Потенциалните източници на стоматологичен сепсис да се елиминират най-малко 2 седмици преди имплантирането на клапни протези или друг интракардиален или васкуларен чужд материал.

Тонзилектомия и аденектомия – профилактика, както при стоматологични процедури.

Бодипърсинг и татуировки (особено пиърсинг на езика) – на първо място разубеждаване на пациента за извършването им. Противоречиви са становища за необходимостта от антибиотична профилактика, ако се извършва при строги стерилни условия.

В обобщение, антибиотичната профилактика е задължителан при пациенти с висок риск от ИЕ , подложени на най-високо рисковите процедури, каквите са стоматологичните. Добрата хигиена на устната кухина и редовните стоматологични прегледи имат изключително важна роля за намаляване риска от ИЕ. Асептичните мерки са задължителни по време на медицински манипулации. От значение за профилактиката на ИЕ е провеждането на здравна просвета по отношение опасността от извършване на пиърсинги, татуировки, и от използването на интравенозни наркотици .